

Informe del Rector

Claustre - 15/11/17

o. Introducció

Benvolgudes i benvolguts membres del Claustre de la Universitat de Barcelona,

Comparec per primera vegada davant d'aquest Claustre en una convocatòria molt més endarrerida del que hauria volgut, per raons sobretot de la conjuntura política i social del país.

Cal dir també que el fet que les eleccions a Rector se celebressin a final d'any, i amb un rector en funcions degut a la jubilació de l'anterior, no contribueix en absolut a afavorir una bona gestió. Començar el mandat amb un trimestre del curs ja finalitzat afegeix dificultats tant des del punt de vista acadèmic, com econòmic, com de gestió.

Aquest manca de previsió en el calendari ha provocat que avui hagin dos punts de l'ordre del dia que tracten temes que són del l'any 2016. Em refereixo a l'informe del síndic de greuges del curs 2015-16 i a la memòria de la comissió de sostenibilitat del curs 2015-16.

En qualsevol cas, el meu compromís és continuar amb la tradició de convocar un Claustre a final de cada curs acadèmic, es a dir al Juliol, i un altre a final d'any on es pugui presentar el preceptiu informe de gestió.

En l'informe que avui presentem vull explicar la situació i context que vàrem trobar a la Universitat de Barcelona i algunes de les accions que hem dut a terme en aquests mesos. En l'informe de gestió de desembre farem un repàs exhaustiu de les accions fetes o iniciades, i que presentarem per la seva aprovació, si així ho considera el claustre.

1. Context polític.

Faré referència en primer lloc al context polític.

No cal que digui que aquests primers mesos de mandat com a Rector han estat marcats, sobretot, per la situació de conflicte polític que ha condicionat totes les nostres actuacions.

No vull ara obrir un debat sobre les causes de la situació política actual. De fet hi ha un punt de l'ordre del dia a petició de 39 membres del claustre en el que es tractarà aquest tema.

A continuació faré un resum de les nostres accions respecte aquest context polític.

El 18/09 va tenir lloc la inauguració del curs acadèmic de la UB. En el discurs d'inauguració alertava sobre el «perill d'extinció» del sistema d'universitats públiques a Catalunya donades les restriccions econòmiques i la manca de relleu generacional. També deia que: *Les institucions universitàries aporten a les societats democràtiques, coneixement, diàleg i reflexió, contribueixen al respecte per la diversitat i promouen el lliure debat entre les idees.*

El 21/09 Publicava una carta a la comunitat universitària, on deia:

m'adreço a tots vosaltres, en aquests moments tant difícils pel nostre país, per manifestar-vos el rebuig més profund a l'escalada d'hostilitats entre la Generalitat i l'Estat que s'ha produït les darreres setmanes. Tot és fruit d'un conflicte polític que ve de lluny, conseqüència de la incapacitat per abordar-lo amb les eines que li són pròpies: la política en majúscules. Us vull demanar que cadascú de vosaltres des del vostre àmbit personal ajudeu a resoldre el problema usant l'eina que ens diferencia als humans, la paraula.

El 27/09 l'equip de govern de la UB publicava un comunicat sobre la situació excepcional de Catalunya.

El 1/10 al vespre publicava un Tweet en el meu compte de Rector que condemnava enèrgicament la violència exercida durant la jornada del dia 1 d'octubre.

El 2/10 vam publicar un comunicat on la UB condemnava enèrgicament la violència exercida durant l'1 d'octubre i convidava a una aturada de 15 minuts a les 12 del migdia davant dels edificis.

Respecte la convocatòria de vaga i convocatòria de “parada de país” del dia 3/10. En el comunicat publicat el dia 2/10 els criteris aplicats varen ser:

Suspendre totes les activitats acadèmiques.

Els treballadors de la Universitat de Barcelona poden decidir lliurement la seva assistència o no al lloc de treball. La UB adoptarà les mesures de flexibilitat necessàries perquè tots els treballadors puguin, d'acord amb la seva consciència, expressar la seva adhesió a les múltiples convocatòries.

I acabàvem dient: Reiterem la crida al conjunt de forces polítiques a restablir el diàleg perdut i negociar un camí de sortida a l'actual situació.

El 4/10 es va constituir la Comissió Independent per a la Mediació, el Diàleg i la Conciliació. Formada per l'ICAB, PIMEC, CCOO, UGT, UAB i UB entre d'altres. De les accions fetes per la comissió, a part de diversos comunicats, i dins de la reserva necessària, vàrem tenir una reunió amb el president Puigdemont i contactes d'alt nivell amb el govern de Madrid, Delegació del Govern a Barcelona, i d'altres.

El 10/10 es va publicar un article conjunt a l'edició digital de El País del Rector UCM i del Rector UB. A més de UC3M, UAM, UAB, UPF.

El 23/10 la LERU va publicar un comunicat "Respect for the autonomy of universities, also in Catalonia" Comunicat que va tenir un ampli reso polític i va ser redactat com a conseqüència d'una carta que vaig enviar al secretari general de la LERU. En ell s'explicava la intervenció d'Hisenda en els comptes de les universitats i centres de recerca Catalans i que aquesta mesura anava en contra de la autonomia universitària.

El 23/10 – Va tenir lloc un acte al Paranimf organitzat per la Comissió Independent per a la Mediació, el Diàleg i la Conciliació i presidit pel Rector de la UB, que va tenir àmplia repercussió mediàtica.

24/10 – Comunicat conjunt del Rector, el president del Consell Social i tots els Degans i Deganes: "La UB, sempre amb Catalunya i les seves institucions", en la part final del qual es deia el següent:

La Universitat de Barcelona es compromet a:

Defensar en tot moment el valor de la paraula, la raó i l'esperit crític com a eines per a la resolució de conflictes.

Refermar el compromís total i sense matisos de la Universitat de Barcelona amb l'autogovern i les institucions de Catalunya, i amb la seva

societat, i la nostra fe en el valor suprem de la democràcia, rebutjant qualsevol acció que comporti una limitació dels drets dels representants escollits democràticament.

Reivindicar l'autonomia universitària davant de qualsevol intent de limitar-la, com a garant d'allò que és bàsic per a la convivència: la llibertat, la democràcia i la defensa dels drets fonamentals.

Participar o donar suport a aquelles iniciatives de caràcter nacional o internacional que sorgeixin encaminades a impulsar el diàleg, la mediació i la negociació entre els governs de Catalunya i Espanya.

Condemnar sense pal·liatius totes aquelles accions que s'hagin pres o es puguin prendre i que puguin suposar restriccions o limitacions als drets de llibertat d'expressió i participació.

Treballar per tal de generar posicions consensuades amb la resta d'universitats del sistema universitari català en defensa de l'autogovern i les institucions catalanes.

Establir canals d'informació continuada i fluida perquè les decisions que es van prenent arribin de manera clara i puntual a tota la comunitat universitària.

Debatre i consensuar en el si dels òrgans de direcció i de govern de la UB sobre les actuacions a fer davant dels possibles escenaris que puguin sorgir per tal de preservar i garantir l'exercici de les funcions que ens són pròpies, com ara la docència, la recerca i la transferència de coneixement.

Estem i estarem al servei de la societat catalana i defensarem en tot moment el principi d'autonomia universitària.

Signat pel Rector, el president del Consell Social i tots els degans i deganes de la Universitat de Barcelona

El 25/10 vam publicar un comunicat sobre la vaga d'estudiants convocada pel 26 d'octubre.

El 3/11 es va fer públic de nou un comunicat conjunt del Rector, el president del Consell Social i de tots els degans i deganes amb el títol: "La Universitat, per la llibertat i el diàleg".

Davant l'empresonament de diversos membres del Govern de la Generalitat de Catalunya, considerem que aquestes actuacions judicials d'especial duresa, i que no compartim, no contribueixen de cap manera a la recerca de solucions a la greu situació política creada al nostre país.

Reiterem la nostra convicció en el valor suprem de la democràcia, el nostre suport absolut a les institucions legítimes de Catalunya i la nostra defensa de l'autogovern.

Estem i estarem al servei de la societat catalana i insistim en la nostra crida al diàleg com a única via de solució possible.

Debatrem i consensuarem en el si dels òrgans de direcció i de govern de la UB les actuacions a fer davant els possibles escenaris que puguin sorgir per tal de preservar el principi d'autonomia universitària i garantir les funcions que ens són pròpies.

Com vaig dir al president dels Consell Social i als degans i deganes per correu electrònic: els hi agreixo de tot cor l'esforç que han fet tots plegats a l'hora de consensuar els comunicats relatius a la situació política. En moments tant delicats com aquest volem reconèixer l'enorme generositat que heu demostrat.

Tots aquests escrits, posicionaments, sol·licituds, ... que he rebut en aquests mesos, em fan veure la riquesa i diversitat de la casa i que tenim una obligació clara envers la societat. Hem d'usar les eines que fem servir en el nostre treball acadèmic habitual per resoldre el problema plantejat.

Eines que són: l'esperit crític (enfront del pensament màgic), la llibertat de pensament (enfront del pensament únic), la tolerància i l'acceptació que l'altre també té part de raó (enfrontada al sectarisme).

Hem de recuperar els fonaments del que és una universitat autònoma, pública, democràtica i catalana.

2. Situació de la Universitat de Barcelona

A continuació exposaré la situació en que vàrem trobar la Universitat de Barcelona ara fa 10 mesos. Em centraré en tres aspectes: l'organitzatiu, l'econòmic i el de personal.

Situació organitzativa.

La realitat organitzativa amb la que ens vam trobar a l'inici del nostre mandat comportava dos hàndicaps:

- Hi havia més de 700 unitats reconegudes a les aplicacions econòmiques, però de l'anàlisi del llistat en van detectar duplicitats, extincions, etc.
- No existia un organigrama oficial de la UB com a punt de partida.

Per tant, la primera tasca era depurar les unitats existents i concretar quines eren vigents per tal de tenir un punt de partida. I això és el que hem fet.

Pensem que la modificació organitzativa de qualsevol Administració requereix un tractament seqüencial amb un desglossament per fases d'aquest repte, ja que pretendre abordar-lo de cop aboca a un fracàs més que segur.

Per això, s'han establert quatre fases:

1. Marc organitzatiu d'òrgans de govern;
2. Marc organitzatiu de facultats;
3. Desglossament d'organigrames i unitats, i
4. Impactes en la relació de llocs de treball (RLT).

Fins ara hem abordat la primera fase: el marc organitzatiu d'òrgans de govern del qual cal destacar el següent:

- no té, a hores d'ara, cap impacte en salaris,
- no suposa la creació de cap plaça, i,
- fins que no s'articuli i desenvolupi la negociació pertinent amb la representació social i l'aprovin els òrgans competents, no implica cap modificació de l'RLT.

La vocació del marc organitzatiu dels òrgans de govern s'ha ajustat als **principis** següents:

a) Funcionament per àrees de govern.

L'equip de govern s'organitza en 5 àrees temàtiques que integren diversos vicerectorats, la qual cosa comporta que sovint un mateix vicerectorat estigui present en vàries d'elles: es fuig d'un funcionament compartimentat i divisional, per anar envers un funcionament on prenguin carta de naturalesa la integració i la transversalitat.

b) Distinció entre dependències orgàniques i funcionals, del qual ara podem veure un exemple.

En el marc organitzatiu i relacional del govern i direcció de la Universitat, les interaccions entre els vicerectorats, els centres d'activitat, les direccions i les unitats són molt transversals: quasi bé tots treballen amb diferents àrees de govern en un moment o altre. Pel que fa a les direccions i les unitats, s'ha assignat una sola dependència orgànica a cadascuna i s'han ressenyat una o diverses dependències funcionals d'acord amb les responsabilitats de cada àmbit i els fluxos relacionals més habituals.

Per exemple el Director de servei acadèmic docent i estudiants depèn orgànicament del Vicerectorat de Docència i Ordenació Acadèmica i funcionalment del Vicerectorat d'Estudiants i Política Lingüística.

c) Gerència integrada a l'equip de govern.

Davant dels 2 paradigmes clàssics d'estructura de Gerència mínima o omnicomprendiva, s'ha optat per una estructura de Gerència sòlida, amb una forta presència orgànica dels àmbits nuclears i naturals d'una gerència, i que tingui vincles funcionals amb tota la resta d'àmbits en funció de les seves responsabilitats. No es tracta de tenir una Gerència amb un àmbit orgànic estès *urbi et orbi* ni reduït a la mínima expressió, sinó amb un equilibri orgànic i funcional vinculat a les responsabilitats inherents a tota gerència i integrada plenament, com un membre més, en les dinàmiques de l'equip de govern.

d) Cal remarcar que hem disminuït les direccions d'àrees de gerència que, com es pot veure, han passat de 7 a 4.

Tots aquest canvis organitzatius han estat acompanyats d'altres canvis.

En el grup UB

- El Sr. Guillem Íñiguez és el nou director d'IL3.
- El Sr. Jordi Gonzalo com a Director General de la Fundació Josep Finestres,
- La Sra. Carme Verdaguer com a Directora de la Fundació Bosch i Gimpera.

Canvis en els càrrecs de la UB

- El Sr. Francisco Sanchez es el nou Gerent.
- El nou Director de l'Àrea d'Organització i Recursos Humans és el Sr. Fernando Hernández Baena.
- La Sra. Judith Casals és la nova directora del CRAI.
- Canvi en la Direcció de l'Àrea d'Infraestructures i Serveis Generals el Sr. Andrés Lezcano, que tindrà efectes des del proper divendres.
- Serveis Jurídics la Sra. Gloria Matali.
- Canvis en la secretaria del Rector: Montserrat Cenzano

Situació econòmica.

El finançament, evidentment, és el pal de paller dels problemes. El sistema està clarament infrafinançat. Per exemple, el romanent de tresoreria del conjunt d'universitats - que té en compte el conjunt de fons líquids, els deures pendents de cobrar i les obligacions pendents, és a dir, que indica la futura viabilitat econòmica -, és negatiu en 181 milions. Excepte les tres universitats que estan fora de la província de Barcelona, la resta fa més d'una dècada que tenen aquest romanent negatiu. I de les tres la nostra és la que té una situació pitjor. Alguns càlculs que hem fet recentment ens confirmen que per "aixecar la persiana", això vol dir Capítol I i Capítol II, aquesta universitat necessitaria un increment del finançament públic d'uns 90 milions anuals.

Pel conjunt d'universitats, els ingressos provinents de transferències corrents de la Generalitat de Catalunya representen poc més de la meitat de recursos. Tenim un sistema on les famílies aporten ja una quarta part del total d'ingressos. Mantenir el nivell en aquestes circumstàncies és molt difícil, i si de moment resistim, és per la tenacitat

dels treballadors de les universitats, ja siguin professors o personal administratiu. Però aquest esforç no és suficient.

Analitzem a continuació algunes dades.

Com podem veure les transferències corrents de la GC del 2001 al 2012 han anat disminuint considerablement, mentre al mateix temps la xifra d'estudiants a temps complet ha anat creixent.

Si comparem el que rep cadascuna de les universitats Catalanes en concepte de transferència per professor a temps complet veiem com la UB és la que rep la quantitat menor.

El mateix succeeix si comparem la transferència per estudiant ETC.

Pel que fa el Pla interanual d'inversions 2007-2013, la UB ha rebut només un 15,9% del total. L'excés de generositat dels responsables de la UB d'aleshores va fer que un cop arribada la crisi el que ha rebut la UB ha estat del 15,9% en lloc del 31% que li correspondria segons els pes de la nostra universitat en el sistema universitari català. Podem avaluar aquesta pèrdua entre 40 i 60M€. En el seu moment la GC conscient d'aquesta problemàtica va prometre com a compensació el finançament del nou edifici de la Facultat de Dret. Promesa que no ha estat, fins el moment, assumida en la seva totalitat.

D'aquí sorgeix precisament un dels riscos actuals de la UB.

Per acabar la part econòmica voldríem palesar la variació en la distribució dels ingressos entre 2011 i 2017. Com es pot veure l'aportació dels estudiants via taxes ha passat d'un 19,3% a un 33,8%. Mentre que les transferències corrents de la GC han passat d'un 74,4% a un 68,8%.

Situació del personal.

Finalitzada l'anàlisi de la situació econòmica passo a continuació a parlar de la situació del personal.

L'inici de la crisi econòmica al 2008 va suposar una reducció molt dràstica de la despesa pública que va obligar a abaratir el cost del professorat, mentre es desdignava de personal permanent per la reducció dràstica de la taxa de reposició a les universitats públiques. Ara, la mitjana d'edat del professorat de la UB és de gairebé seixanta anys i no tenim cap mena de possibilitat de desenvolupar estratègies pròpies de professorat.

Però, a més, aquest relleu és també imprescindible en el cas del personal d'administració i serveis. En aquest cas, també, cal resoldre un greu problema de precarietat laboral.

Tot això és el que he mirat d'explicar sempre que n'he tingut ocasió a través dels mitjans de comunicació. I, en concret, ho vaig expressar de manera molt clara i crua en un article publicat a La Vanguardia el 6/9/17, sota el títol de "Un futur sense universitats públiques?".

Posem xifres al que acabo d'exposar.

Pel que fa al PAS funcionari, parlem d'un total de 1022 efectius, del quals 2/3 són funcionaris de carrera i 1/3 són interins. Xifres semblants trobem en el PAS laboral.

La mitjana d'edat del PAS fix, ja sigui laboral o funcionari, és de 53 anys i la del interí o temporal és d'uns gairebé 42 anys.

Però el problema més urgent en el PAS és l'estabilització. Cal recordar que un terç de la plantilla de PAS es interina o temporal.

És aquest el problema que hem abordat en primer lloc. Caldrà negociar amb la part social un pla d'estabilització. Algunes de les mesures que ens agradaria realitzar són, entre d'altres:

- l'eliminació dels contractes interromputs durant 45 dies a l'any,
- volem declarar indefinides no fixos; però la llei de pressupostos no ho permet. S'està estudiant com fer-ho.
- el rescat de l'oferta pública de treball públic d'anys anteriors.

Passem ara a analitzar les xifres del Personal Docent i Investigador.

Actualment la UB té 2345 PDI permanents, del quals 1781 són funcionaris i 546 són laborals. L'edat mitjana està entre 50 anys del PDI laboral i 59 del PDI funcionari.

Pel que fa a les jubilacions futures i tenint en compte l'històric de jubilacions anticipades, la previsió del total de jubilacions creix de 70 al curs 2017-18 a 111 al curs 2022-23.

Si bé el problema de l'envelliment del PDI permanent és molt greu també ho és la composició del professorat. Mostra una precarietat considerable i creixent al llarg del temps.

Com es pot veure hem passat d'un 60% de professorat permanent i un 27% d'associats al 2011 a un 51% de permanent i un 37% d'associats al 2016. Es a dir una variació negativa de 10 punts percentuals de professorat permanents i un increment d'un 10% de professorat associat.

Està clar que no és aquest el model de professorat que volem.

Tancament

Com hem pogut veure les dades econòmiques i de personal són manifestament millorables i posen en risc el model d'universitat pública al qual tots i totes aspirem.

Ara bé, no seria just destacar només els punts febles i les mancances dels darrers anys, que malauradament arrosseguem a l'actualitat.

Malgrat les circumstàncies adverses acabem d'aprovar l'oferta pública de PDI i de PAS d'enguany.

En aquesta mateixa línia, gràcies a l'esforç de tota la comunitat universitària, la Universitat de Barcelona continua sent un dels centres de recerca estatals amb més productivitat científica. Com es pot veure en el quadre, la Universitat de Barcelona continua essent líder de les universitats espanyoles en la pràctica totalitat dels rànquings internacionals més rellevants.

Gràcies a l'esforç i la bona feina del personal de totes les unitats acadèmiques hem aconseguit matricular uns 48.000 estudiants entre grau i màster amb plena normalitat. A tall d'exemple entre els dies 13 i 18 de Juliol s'han fet gairebé 2.000 matricules al dia d'alumnes de nou accés, amb pics de més de 500 matricules per hora.

D'altre banda les dificultats derivades de la intervenció del Ministeri d'Hisenda, i el mal funcionament del programa Perseus, han estat també superades per l'esforç i dedicació de moltes unitats de la casa, que han aconseguit que les nòmines i pagaments es fessin amb regularitat i a temps. Moltes gràcies a tots i totes.

I per acabar, és temps de consolidar un sistema universitari que sigui capaç d'assumir els reptes que avui exigeix la nostra societat, per tal d'oferir una universitat que tingui com a paradigma d'actuació el retiment de comptes i l'excel·lència en tots els seus aspectes.

I em de fer-ho amb l'objectiu d'aportar-li els millors professionals i la millor investigació i innovació en el nou entorn digital, comptant amb els recursos suficients per a implementar les diferents polítiques universitàries.

És imprescindible desenvolupar una acció social innovadora, compromesa i solidària, fomentada en la responsabilitat social i en les polítiques d'igualtat. En definitiva, una universitat competitiva, solidària, però compromesa alhora amb la formació de valors.

Es més la Universitat de Barcelona ha de ser un referent ètic, per això hem creat la Comissió d'Ètica de la Universitat de Barcelona i la Comissió d'Igualtat del Consell de Govern. Són temps de canvi que demanen un nou model de govern universitari, compatible amb la idea de govern obert i de cultura ètica.

Hem de continuar avançant en recerca i docència, també en gestió, transferència del coneixement i tecnologia i, com a conseqüència, situar la nostra universitat entre les millors del món.

En aquest sentit hem estat treballant aquests mesos i, com ja he dit, en el proper claustre del mes de desembre exposarem detalladament els resultats de les accions fetes fins ara i l'estat actual de les ja iniciades.